

Vogelwerkgroep

1967 -2017

50 jaar

De IJsvogel

"De IJsselstreek"

Nr. 88 Januari 2018

"De IJsselstreek"

De IJsvogel

Colofon

VOORZITTER:

Henk Hietbrink, Epserenk 26
7214AR Epse 0575-491992

PENNINGMEESTER & SECRETARIAAT:

Tineke Hirschler, Buddezand 16
7384 CA Wilp
e-mail: vwgijssestreek@gmail.com

BESTUURSLID:

Wil Gerritse, Diepenveenseweg 8
8121DV Olst 0570-591983
e-mail: wil1gerritse@planet.nl

BESTUURSLID:

Harry Dijkerman, Het Wilgert 50
7214AW Epse
e-mail: harry-dijkerman@zonnet.nl

BESTUURSLID:

Jeroen Kuipers, Paul Rodenkolaan 98
7207CJ Zutphen, 0575-530059
e-mail: jkuipers01@gmail.com

REDACTIE:

Ellen Somhorst
e-mail: e.somhorst@hotmail.com

TEKSTCORRECTIES

Regien Vocks
e-mail: regien.vocks@ziggo.nl

OPMAAK IJSVOGEL:

Harry Dijkerman & Jeroen Kuipers

VERZENDING:

Rennie Veldhuizen
e-mail: rennie.veldhuizen@gmail.com

Drukker: Editoo B.V. te Arnhem

Inhoud

- 3 Van de redactie
- 4 In memoriam...
- 5 Illegale jacht
- 5 Opmerkelijke vogels
- 6 De feestavond
- 8 Clublied
- 9 Nieuwe rode lijst
- 9 Jeugdijsvogel
- 10 De echte verjaardag
- 11 Insectendrama
- 12 Informatiebord in kijkhut Rammelwaard
- 13 Column bijzonder
- 13 Vogels gedurende deze periode van het jaar
- 14 Oude waarnemingen
- 15 Informatie vogelwerkgroep
- 16 Excursies en activiteiten

Aanleveren kopij

Inleveren kopij voor volgende editie (Nr. 89) van de IJsvogel voor 18 februari 2018 bij Ellen Somhorst. Tekst uitsluitend zonder opmaak aanleveren in Word! Maximaal 500 woorden. Foto's en tabellen apart aanleveren in jpeg! Foto's liefst in origineel formaat.
Zowel tekst als foto's voorzien van naamsvermelding!

Voorpagina: grote barmsijs. Foto: Harry Dijkerman

Van de redactie

Voor iedereen alvast de allerbeste wensen voor 2018, met ontzettend veel prachtige natuur en vogelervaringen. Na alle feestelijkheden van het afgelopen jaar is het belangrijk om ook even terug te kijken op minder prettige dingen die het afgelopen jaar zijn gebeurd. In september is Herman Hannink overleden, hij was een zeer gewaardeerd lid van onze redactie en vereniging. Hij heeft o.a. jarenlang gezorgd voor de verkoop van de advertenties die de uitgave van de IJsvogel mogelijk hebben gemaakt. Marcel heeft een mooi In Memoriam over hem geschreven en van hieruit willen we zijn familie veel sterkte wensen met het verlies. 10 November kwam het bericht dat ook Petra Zweedijk, de vrouw van Peter, is overleden. In maart van het afgelopen jaar kwam voor haar het definitieve bericht dat ze niet meer beter zou worden, ze is 56 jaar geworden. We leven mee met het verdriet dat het verlies van zo'n toch nog jonge vrouw en moeder in deze familie oplevert. Heel veel sterkte hiermee Peter, Bram, Maartje en Jasper en de rest van de familie.

Ons jubileumjaar is nu echt afgelopen. In deze IJsvogel vinden jullie een impressie van het ledenfeest en de werkelijke verjaardag van 17 oktober met lekker veel foto's. Ook heeft Myrthe een prachtige vogeltekening voor ons gemaakt. Frens heeft een artikel geschreven over de dramatische achteruitgang van het aantal insecten wat daarmee o.a. ook de achteruitgang van soorten vogels veroorzaakt. Jeroen vraagt naar oude vogeldata en vertelt iets over de opening van de nieuwe hut in de Rammelwaard. Natuurlijk vinden jullie nog veel meer interessante artikelen in dit nummer. Als laatste gaat Regien stoppen met het corrigeren van de artikelen voor de IJsvogel, mijn "d en t inzicht" is niet zo goed en ik ben haar heel erg dankbaar voor al het werk wat ze voor dit blad heeft verzet. Ze heeft er al die tijd heel goed voor gewaakt dat de strekking van de aangeleverde artikelen zoals de schrijver het bedoeld had, bewaard is gebleven, zodat je als het ware vaak kon lezen wie de artikelen geschreven had zonder naar de schrijver te kijken. Dank je wel Regien. De zo ontstaande vacature is inmiddels al weer ingevuld en ik kan hierbij dus aankondigen dat vanaf het volgende nummer Marcel haar taak gaat overnemen en we hem natuurlijk van harte welkom heten in de redactie. Hij gaat het vast net zo goed doen.

Voor jullie allemaal veel leesplezier en tot in het veld of bij één van onze activiteiten!

Ellen Somhorst

Huiszwaluw

De Huiszwaluw is een echte cultuurvolger. Hij 'plakt' zijn nesten in steden, dorpen of gehuchten aan allerlei typen gebouwen. Vanaf begin jaren zeventig verminderde hun aantal in ons land met ruim 80%. Waarschijnlijk was de afname van insecten daarvan een belangrijke oorzaak. Sinds de eeuwwisseling neemt de populatie weer licht toe. De oorzaken voor zowel de historische afname als de recente toename in ons land zijn niet geheel duidelijk. Sovon en Vogelbescherming roepen het jaar 2018 uit tot Jaar van de Huiszwaluw om onderzoek te doen om de zwaluwen nog beter te kunnen helpen.

In Memoriam....

Op 11 september overleed Herman Hannink, geheel onverwacht, aan een hartinfarct. Hij had in het verleden vaker problemen met zijn hart gehad maar de laatste tijd ging het goed vertelde hij me, toen we bezig waren met de inventarisatie op nestkastproject Dorth. Jaren achtereen heeft Herman dat gedaan, samen met onder meer Wout Boere en Jacques Blaauw. Hij klom de ladder niet meer op, maar noteerde steeds heel nauwgezet en secuur de broedresultaten die hij van bovenaan de ladder van Jacques of Wout doorkreeg. Vaak moest dat dan allemaal nog wel een keer herhaald worden want zijn gehoor was er de laatste tijd op achteruit gegaan. Hij was ook de auteur van het jaarlijks verslag van het nestkastproject Dorth. Secure en gedetailleerde verslagen waren dat, die veel bruikbare informatie over het broedsucces opleverden. Toen de donderdagploeg nog in Gorssel gehuisvest was, maakte Herman ook daar jaren achtereen deel van uit. Hij was minder vaak aanwezig op onze woensdagbijeenkomsten en nog minder bij de excursies, maar heeft vele uren vrije tijd besteed aan de vogelwerkgroep. Letterlijk zelfs, tot aan het moment van zijn overlijden. "Ik ga nog even naar boven, nog even wat doen voor de vogelwerkgroep" In de jaren dat ik hem kende, heb ik hem ervaren als een joviale en sympathieke man. Betrouwbaar ook. Als Herman zei iets te zullen doen, dan deed hij dat ook. Ik heb zo links en rechts eens nagevraagd: dat beeld wordt door iedereen bevestigd. We missen in Herman een fijn en actief lid waarmee het prettig samenwerken was. Bedankt Herman voor al je vogelwerk!

Marcel Hutten

Illegale jacht

Tientallen miljoenen vogels worden jaarlijks in het Middellandse Zeegebied illegaal gedood. Dat blijkt uit onderzoek van BirdLife International. Vogelbescherming is de Nederlandse Partner van BirdLife. Nog niet eerder werd de omvang van illegale jacht in dit gebied zo gedetailleerd in kaart gebracht. De uitkomsten zijn schokkend.

BirdLife International heeft voor het eerst de omvang van de illegale jacht in kaart gebracht. Schieten, lijmstokken, vangen met touwen en netten... jaarlijks vinden tientallen miljoenen vogels door illegale jacht de dood.

Het doel van de illegale jacht varieert: van consumptie, voor de illegale handel of gewoon voor de lol. Zo worden jaarlijks ruim een miljoen zomertortels gedood, een soort die het in ons land ook moeilijk heeft. De zomertortel is sinds de eeuwwisseling in Europa met ruim 30% in aantal achteruitgegaan, in sommige landen waaronder Nederland zelfs meer dan 90%.

Top 10 van landen

BirdLife stelde aan de hand van de tellingen een top 10 op. Egypte (5.7 miljoen illegaal gedode vogels) voert de lijst aan, gevolgd door Italië (5.6 miljoen). Andere Europese landen in de top 10 zijn Cyprus (2,3 miljoen), Griekenland (700.000 vogels), Frankrijk (500.000 vogels), Kroatië (500.000 vogels) en Albanië (300.000 vogels).

Malta hoogste aantal per m2

Malta staat niet in de top 10 (jaarlijks goed voor 108.000 illegaal gedode vogels) met absolute aantallen, maar als je kijkt naar de aantallen gedode vogels per m2 staat Malta ruimschoots boven aan. Door de strategische ligging van het eiland, is het voor veel vogels tijdens de trek de beste plek om even op adem te komen.

Vinken, wulpen, kwartels...

De jagers doden vooral vinken (bijna 3 miljoen per jaar), zwartkoppen (1,8 miljoen) en kwartels (1,6 miljoen). Maar ook wulpen, zwarte ooievaars en verschillende soorten arenden komen door illegale jacht aan hun einde. Een deel van de soorten die gedood wordt, staat op de Rode Lijst van bedreigde soorten, zoals de wulp, kwartel en zomertortel.

Illegale jacht vindt op meer plekken in de wereld op grote schaal plaats. Het onderwerp komt, mede door lobbywerk van BirdLife, meer op de politieke agenda te staan. Zo nam de Verenigde Naties recent hun allereerste resolutie over 'wildlife crime' aan en riep ze alle landen op een einde te maken aan deze misstanden.

Het volledige onderzoek naar jacht rond het Middellandse Zee gebied wordt later dit jaar gepresenteerd.

Opmerkelijke vogels

Diepte Horen

Uilen zijn om verschillende redenen opmerkelijk. Zo zijn ze in allerlei opzichten zeer goed aangepast aan de jacht. Naast het feit dat ze in staat zijn hun hoofd 270 graden te draaien waardoor ze op de uitkijk in een boom het hele gebied kunnen overzien, kunnen ze vliegen zonder enig geluid te maken. De veren bevatten veel dons, wat de weerstand met de lucht vermindert.

Een soort die boven deze voordelen nog een ander opmerkelijk kenmerk heeft, is de Kerkuil (Alle uilen hebben dit). Hij is een echte avond- en nachtjager en beschikt derhalve over een extreem goed gehoor. Onderzoek heeft uitgewezen dat deze uil zijn prooi louter op gehoor kan slaan en hij moet ook wel want van zijn ogen moet hij het niet hebben, hij ziet bij schemering of nacht even slecht als de mens.

Er zijn twee fysieke kenmerken die dat toch al goede gehoor nog versterken. De gehoorgangen zitten vlak achter de hartvormige aangezichtsschijf op de kop. Als de uil zijn blik richt op een plaats waar het geluid vandaan komt, worden de geluidsgolven via speciaal daartoe aangepaste veren door de schijf naar de gehoorgangen geleid en versterkt. Bovendien zitten de gehoorgangen niet symmetrisch op dezelfde hoogte, maar scheef over de kop verdeeld. Deze opmerkelijke aanpassing stelt hem in staat zeer nauwgezet de afstand tot het geluid te bepalen. Een nuttig talent bij het jagen in het donker.

Vogelscheurkalender

Foto Ab Winkelman

De feestavond

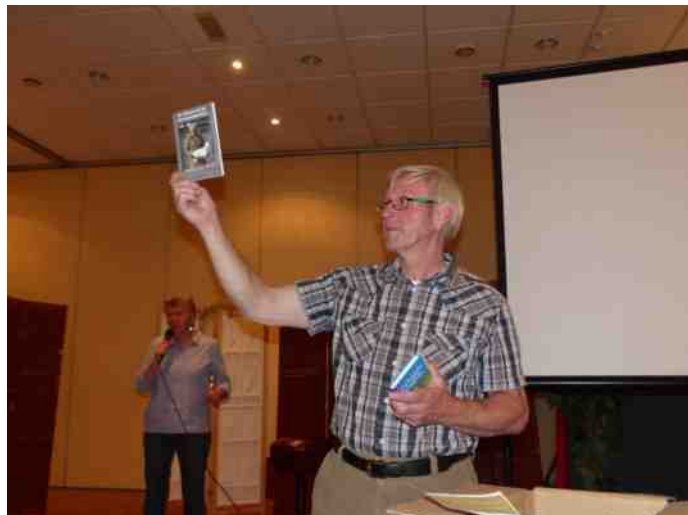
Feestavond, een mooie afsluiting van een heel jaar feest, of toch niet.....

Op 30 september organiseerde de vogelwerkgroep een feest voor de eigen leden. Na de publiekswandelingen en het vogelfestival dus iets voor onszelf in het kader van het jubileum. Het werd een gezellige middag en avond, goed georganiseerd door een kleine werkgroep onder leiding van Gerry Roetert. We verzamelden in de Kuip, in Colmschate. Een geschikte ruimte want dichtbij een mooi wandelgebied. Ondanks de regen stapte toch een behoorlijk aantal mensen zonder problemen om half vier naar buiten voor een mooie rondwandeling op en rondom landgoed de Bannink. Om een uur of half zes was het tijd voor de borrel en aansluitend een goedverzorgde barbecue. Er was volop gelegenheid bij te kletsen en ervaringen uit te wisselen. Leuk dat er ook veel "aanhang" meekwam.

Om half acht kreeg het cabaret gelegenheid een

eerste optreden te verzorgen. Tien leden hebben in het afgelopen jaar onder leiding van Ada Krans liedjes en sketches verzonnen en ingestudeerd. Dat was nog een hele klus, maar gezien de reacties viel het optreden in goede aarde. Totaal waren er drie blokjes van een kwartier met steeds een aantal liedjes en een enkele scetch. Het geheel werd ondersteund via een powerpoint, af en toe onderbroken door een echte commercial, uiteraard met een knipooig naar de vogelwerkgroep. Voor wie er niet bij waren: het cabaret begon met een groot aantal strofen uit liedjes die op de een of andere manier over vogels gingen, een zogenaamde potpourri. En wat te denken van een echte rap door Gerrie met een vrolijk dansje van hans en Jaap als afloop! Op veler verzoek hebben we een paar liedteksten afgedrukt, de foto's maken het beeld compleet. Alles werd professioneel op zijn gitaar begeleid door Jan Duyzer.

Ada en Wil gaven verkleed als de tegenwoordige "aandachtvogels" Gierzwaluw en Patrijs commentaar op de vele activiteiten van de vogelwerkgroep en haar leden.

Voorzitter Henk Hietbrink liet na zijn welkomstwoord het boekje zien dat gemaakt is van de limericks van de een paar jaar geleden overleden Jaap Kloeze-man. Het is een prachtig boekje geworden en de limericks blijven geweldig leuk.

De voorbereidingsgroep in de persoon van Jan Geritsen had een leuke quiz bedacht. Alle aanwezigen kregen een raadsel op de rug geprikt. Aan de hand van deze tekst moest je raden om welke vogel het ging. Dat leverde soms hilarische situaties op. Wat te denken van een aantal mannen die met serieuze gezichten op de rug van een dame staren?

Aan het eind van de avond was er gelegenheid een dansje te maken op de door de leden zelf aangedragen nummers, bij elkaar gezet en gedraaid door dj Marcel Hutten. Ongelooflijk dat die vogelaars zo kunnen swingen!!!

Het clublied, (Melodie: Glory, glory Alleluja)

3 partijen zingen afzonderlijk: mannen, de vrouwen en de aanhang van de vogelwerkgroep

mannen

Lid zijn van de werkgroep is een serieuze zaak,
Vogels tellen, nesten kwellen, ringen uiteraard,
Dat is werk voor mannen, voor ons staat dat buiten kijf,
Dat kan geen enkel wijf.

Refrein mannen

Wij als mannen van de werkgroep,
Zijn als vogelaars wel erg goed.
Kennen alle vogelnamen
en scoren op de lijst.

vrouwen

Vrouwen bij de werkgroep gaf wat roering aan het front,

Andere gesprekken, minder fanatiek in 't rond,
Mannen wilden scoren, zaten op het vinkentouw
daar sta je dan als vrouw.

Refrein vrouwen

Wij als vrouwen van de werkgroep,
Leren snel en doen 't ook goed.
Met wat sfeer en een terrasje
daar scoren wij het hoogst.

(aanhang)

Kijk ze daar eens gaan zo 's morgens vroeg voor dag
en dauw,

Thermoskan met koffie, extra truien voor de kou.
Telescoop en kijker anders zien ze't vinkie niet
En dat geeft pas verdriet.

Refrein (aanhang)

Wat een lol die vogelwerkgroep,
Ben zo blij dat ik niet mee hoef.
Schaapjes tellen is veel leuker
ik draai me nog eens om.

mannen

Op zoek naar nieuwe soorten of een dwaalgast op 't
spoor,

Het kost soms wel wat moeite, maar de kick daar gaan
we voor.

Geen dal te diep, geen berg te hoog, we gaan er
voor op reis,
Een foto als bewijs.

Refrein mannen

Wij als mannen van de werkgroep,
Zijn als vogelaars wel erg goed.
Kennen alle vogelnamen
en scoren op de lijst.

vrouwen

Urenlang het veld in, wij zijn altijd enthousiast,
Stoppen voor een plasje dat was vroeger ongepast.
We kletsen wel wat meer, maar we zijn heel snel weer
paraat
Aas de telescoop klaar staat.

Refrein vrouwen

Wij als vrouwen van de werkgroep,
Leren snel en doen 't ook goed.
Met wat sfeer en een terrasje
daar scoren wij het hoogst

Allen

Vogelen als hobby, ieder zo op zijn manier,
Maar het meest belangrijk is het doen met veel plezier.
Samen kijken, samen leren: genieten op en top
Dat is de grootste mop.

Refrein

50 jaar een vogelwerkgroep,
ieder lid heeft zo zijn doelgroep.
Elke vogel zo zijn lokroep
en daarom is het feest.

Nieuwe Rode Lijst

Nieuwe Rode Lijst: 44% van onze broedvogels in de problemen

De regering heeft de nieuwe Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels gepubliceerd. Op de lijst staan 87 soorten, dat is 44% van alle vogels die in ons land broeden. Het aantal vogels in de gevarezone is ten opzichte van de vorige Rode Lijst uit 2004 toegenomen met 9 soorten, waaronder de wulp en torenvalk. De Rode Lijst laat volgens Vogelbescherming zien dat zich een drama in Nederland voltrekt. We willen zo snel mogelijk met de nieuwe minister Carola Schouten maatregelen bespreken om het tij te keren. De nieuwe Rode Lijst van Nederlandse broedvogels is samengesteld op basis van tellingen van Sovon Vogelonderzoek Nederland. De vorige dateert uit 2004. Van de 197 Nederlandse broedvogels staan er maar liefst 87 op de Rode Lijst, verdeeld over verschillende categorieën van uitgestorven tot kwetsbaar. Dat is zo'n 44% van alle vogels die in ons land broeden. Negen soorten zijn in ons land uitgestorven als broedvogel, waaronder de klapekster en de ortolaan. Tien soorten zijn ernstig bedreigd, zoals de velduil en ons kleinste reiger, de woudaap. Er is een aanzienlijke kans dat deze soorten binnen korte tijd uit Nederland verdwijnen als er niet snel maatregelen genomen worden. Nieuw op de Rode Lijst zijn soorten als de wulp en torenvalk. Ook deze vogels zijn zo ver achteruit gegaan dat ze op de lijst zijn geplaatst.

Vogels hebben het moeilijk in alle soorten gebieden

De soorten op de Rode Lijst komen voor in heel verschillende leefgebieden. Dat maakt duidelijk dat eigenlijk overal in ons land vogels het moeilijk hebben. Zowel in natuurgebieden, de bebouwde omgeving, bossen als op het boerenland. Maatregelen die alleen gericht zijn op verbetering van specifieke leefgebieden, zoals verhoging van de waterstand of het terugbrengen van houtwallen, zijn dus niet toereikend. De huidige situatie vraagt ook om algemene milieumaatregelen, zoals het terugdringen van het gebruik van insecticiden en de uitstoot van stikstof. Het geheel aan maatregelen moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van alle leefgebieden verbetert. Anders zal de neergaande trend zich voortzetten.

Grootste problemen op het boerenland

Het grootste probleem doet zich voor in agrarisch gebied. Weidevogels zoals onze nationale vogel, de grutto, maar ook de tureluur en de wulp staan op de Rode Lijst van bedreigde broedvogels. Voor deze soorten heeft Nederland een bijzonder grote internationale verantwoordelijkheid, omdat een groot deel van de wereldpopulatie in ons land broedt. Ook vogels van het akkerland en het kleinschalig cultuur-

landschap staan op de lijst, onder andere de patrijs, veldleeuwerik en boerenzwaluw.

De achteruitgang van deze vogels is in belangrijke mate te wijten aan de geïndustrialiseerde landbouw. Op kale, groene vlaktes leven onvoldoende insecten die als voedsel dienen en kunnen jonge vogels niet schuilen. Bovendien zorgt uitstoot van onder andere stikstof en fosfaat en het gebruik van gif tegen insecten en onkruid voor grote problemen.

Nieuwe regering

De Rode Lijst geeft de staat van de broedvogelstand in ons land weer. De Nederlandse overheid gebruikt deze lijst onder meer om het natuurbeleid te evalueren. Vogelbescherming dringt er daarom bij het nieuwe kabinet op aan om snel met een plan te komen om de Nederlandse natuurkwaliteit te verbeteren. We willen hierover graag op zo kort mogelijk termijn met minister Carola Schouten in gesprek.

Bescherming werkt

Dat een goed plan tot positieve resultaten leidt laat deze Rode Lijst ook zien: enkele soorten van de vorige lijst zijn door goede natuurbeschermingsmaatregelen nu van de Rode Lijst af. Door beter beheer van de moerassen gaat het goed met de purperreiger en duidelijk beter met de roerdomp, al staat die laatste nog wel op de lijst, maar in een lichtere categorie. De nachtzwaluw heeft ook geprofiteerd van goede beheersmaatregelen en kon van de lijst afgehaald.

Jeugdijsvogel

Tekening gemaakt door Myrthe Wennekes

Echte verjaardag 50 jaar!

17 oktober waren we echt jarig: 50 jaar!

Dinsdagavond 17 oktober was echt, echt het allerlaatste evenement van ons jubileumjaar. Dat was n.l. de oprichtingsdatum en daar moesten we toch ook even bij stilstaan vinden we.

Er kwamen heel wat leden op deze avond af, hoewel er geen echt programma was. Nou ja, behalve dan dat er taartjes waren met ons jubileumlogo en dat we de foto's van het afgelopen jubileumjaar gingen bekijken. En daar kwam dus geen vogel aan te pas. Een hele avond keken we naar onszelf. Naar al die gele hesjes op het vogelfestival, maar ook naar swingende, zingende en puzzelende vogelaars op de feestavond.

Het was een mooi jaar. We hebben elkaar weer wat beter leren kennen. We hebben ontdekt dat er een grote groep leden is die het leuk vindt met elkaar dingen te organiseren, te bedenken en nog uit te voeren ook. Wat was het fijn dat onze oprichter Wim Verholt en zijn vrouw Gerrie (beiden erelid), er op het vogelfestival nog even bij konden zijn. De foto bij dit artikel is daar gemaakt. Je ziet hem denken dat het toch wel wat voorstel allemaal.

Ik weet zeker dat ik namens het bestuur mag zeggen bedankt voor een mooi jaar en nou maar weer gewoon aan het werk.

Wil Kroon

Insectendrama

Dat kwam hard binnen, het bericht van een Duitse onderzoeksgroep, zomer 2017. Zij hadden een achteruitgang gemeten van driekwart van de insectenmassa in 63 natuurgebieden in Duitsland over een periode van 27 jaar. Alle kranten stonden vol van deze schokkende teruggang. De onderzoekers hadden insecten gevangen met zogenaamde malaisevallen en het gewicht van de vangst, de biomassa, bepaald. Daarbij ging het nota bene om beschermde en goed beheerde natuurgebieden, een op zich gunstige omgeving dus. De oorzaak van deze bevinding is niet duidelijk, maar veranderingen in weer, landschap en plantenpopulaties konden de dramatische achteruitgang in ieder geval niet verklaren.

Je mag verwachten dat de situatie in Nederland overeenkomt met die van onze naaste buur. Er zijn duidelijke indicaties die dat bevestigen. De Vlinderstichting legde de gegevens van Het Landelijk Meetnet Vlinders naast die van de Duitse onderzoekers. Er bleek een duidelijke correlatie tussen de afname van insecten in Duitsland en die van de dagvlinderstand in Nederland. Verder alarmeerde Peter van Helsdingen, de spinnenexpert van Naturalis, over de gestage achteruitgang in aantallen spinnen, zeer waarschijnlijk ook gerelateerd aan de terugval in prooidieren/insecten. Insecten zijn uiteraard ook prooien voor vogels. De sterke achteruitgang van de insectenpopulatie zou (deels) een verklaring kunnen zijn voor de teruggang van populaties weidevogels als patrijzen en veldleeuweriken.

De Duitse onderzoekers beperkten zich tot het meten van biomassa, ze deden geen aanpalend onderzoek naar mogelijke veroorzakers van de gemeten ramp. Wel zijn de op grote schaal toegepaste bestrijdingsmiddelen in land- en tuinbouw verdachte nummer één: zaad van landbouwgewassen wordt gecoat met neonicotinoïden, 80 – 98% daarvan komt in het milieu terecht! Hard bewijs is er (nog) niet, maar onderzoekers van de Universiteit Nijmegen zijn daar nu naar op zoek: Nick Hofland kijkt naar het effect van pesticiden op de populatiedynamica van insectenetende vogels tijdens het broedseizoen.

Het onderzoek is gestart in 2016 en wordt in 2018 afgerond. Er wordt gekeken naar het broedresultaat van spreeuwen en boerenzwaluwen. In de buurt van een gebied met minstens vijf bezette nesten worden met vallen insecten gevangen. Verder wordt het broedresultaat van de nesten bepaald, worden dieetmonsters genomen (door een ring in het keeltje van de nestjong te plaatsen en na enkele uren de prooien te verzamelen) en worden biometrische gegevens verzameld (gewicht jongen, vleugellengte). Vogels worden geringd en het aantal vervolglegels wordt bepaald. Ook worden er watermonsters genomen en wordt met filmopnames de voederfrequentie bepaald. Voor dit onderzoek worden vrijwilligers in-

Pluimvoetbij, één van de wilde bijensoorten waarvan bekend is dat ze sterk in aantal achteruitgaan (foto Frens Westenbrink).

gezet, in 2017 waren 27 vogelaars actief op 25 locaties.

Het zou zeer op prijs gesteld worden wanneer er uit de regio Deventer – Zutphen deelgenomen zou worden aan het project in 2018. Daarbij is het niet noodzakelijk dat er zowel spreeuwen- als boerenzwaluwenpopulaties worden onderzocht, één van beide is ook OK. De vrijwilligers krijgen een onderzoeksprotocol waarin de gevraagde medewerking wordt gespecificeerd. In overleg wordt bepaald welke van de aangegeven activiteiten op de locaties kunnen worden uitgevoerd en wat de vrijwilligers daarin kunnen doen. Vanuit Nijmegen wordt er ondersteund, zo doet Frank Majoor (bekend van het ringen van kokmeeuwen) grotendeels de dieetonderzoeken. Mocht iemand interesse hebben, neem dan even contact met mij op.

Einde seizoen 2018 stopt het project, waarbij het niet uitgesloten is dat er daarna nog weer vervolgproukten worden gestart.

Frens Westenbrink

Malaiseval voor het vangen van insecten (foto Nick Hofland, Radboud Universiteit).

Informatiebord in kijkhut Rammelwaard

Al vele jaren staat er aan de oostkant van de plas in de Rammelwaard, tussen Zutphen en Voorst een metalen vogelkijkhut. Deze hut kijkt uit over de hele lengte van de plas en aan de rechterkant op een strandje en biedt het gehele jaar de mogelijkheid leuke vogels te zien. Recent is er door enkele leden van vogelwerkgroep Zutphen het initiatief genomen om deze hut beter onder de aandacht te brengen. Dit is gedaan door het plaatsen van wegwijzerpaaltjes naar de hut en een groot informatiebord in de hut. Op dit informatiebord zijn foto's geplaatst van algemene en zeldzamere soorten die hier en elders langs de IJssel te zien zijn. Het bord is gemaakt door Staatsbosbeheer en ook zorgde deze voor een wegwijzer die de bezoeker de goede kant op moet sturen. De wens om langs het pad naar de hut meer struiken te planten om de wandelaars aan het zicht van de vogels te onttrekken, kon helaas niet worden vervuld. Ditzelfde probleem kennen we bij de hut in de Hengforderwaarden en heeft er mee te maken dat Rijkswaterstaat vanuit het plan "Ruimte voor de rivier" geen beplanting wil hebben die de doorstroming van water kan belemmeren.

Om het informatiebord van de nodige foto's te voorzien, werden enkele fotograferende leden van de vogelwerkgroep benaderd met de vraag of zij afbeeldingen konden leveren. Een van de gelukkigen was ondergetekende en natuurlijk wilde ik wel eens in mijn archief snuffelen om te kijken of ik hier een bijdrage aan kon leveren. Uiteindelijk heb ik een kleine serie foto's aangeleverd waarvan er 6 op het bord terecht zijn gekomen! Erg leuk natuurlijk om op een dergelijke manier een bijdrage te kunnen leveren en je eigen foto's terug te zien op een groot bord. Een kleine kanttekening wil ik toch nog wel even kwijt en dat is dat ik het jammer vind dat bij de Lepelaar, Aalscholver, Nijlgans en Wilde eend de poten of een groot deel van het onderlijf zijn weggesneden. De vogel

Infobord

komt zo natuurlijk wel groter in beeld maar de originele compositie is verdwenen. Dat het ook anders kan, is te zien aan de IJsvogel en de Canadese Gans die wel in originele staat zijn gebleven. De foto van de IJsvogel was trouwens de allereerste foto die ik ooit maakte van deze soort, gezeten onder een camouflagedoek langs een klein slootje bij Warken. Naast de geleverde foto's heb ik ook het logo van de Roek getekend dat rechts onderaan op het paneel staat afgebeeld.

Maar goed, genoeg gezeur. Een mooi en prima initiatief van Vogelwerkgroep Zutphen om op deze manier de vogelbevolking van de uiterwaarden beter onder de aandacht te brengen en de kennis te vergroten bij een breder publiek.

Ik zou zeggen: "Ga eens een kijkje nemen in deze vogelhut, geniet van de aanwezige vogels en kijk stiekem ook even naar de foto's op het informatiebord".

Jeroen Kuipers

Plaatsen wegwijzer.

Onthulling van het bord door Carin en Jael

Column bijzonder

Voorjaar 2017

In de column 'Bijzonder' van een krant op Schiermonnikoog schrijft Kees van der Wal over bijzondere voorvallen in de natuur. Met speciale toestemming mogen wij onderstaand stuk ook een keer voor de IJsvogel gebruiken.

Vervlogen tijden

Bij de oprichting van verschillende natuurinstanties en vogelclubs hebben de jagers dikwijls aan de wieg gestaan. Zelf ben ik jarenlang lid geweest van de club van Nederlandse Vogelkundigen, een sectie van de Nederlandse ornithologische unie, die grotendeels door jagers is opgericht.

Enige tijd geleden hebben we het eeuwfeest gevierd van deze club, op het voormalige landgoed van baron van Snouckaert van Schauburg, mede-oprichter en eerste voorzitter van deze club. Ook op andere landgoederen werd veel aandacht besteed aan de flora en fauna. Daarin speelde ook de jacht meestal een duidelijke vooraanstaande rol. In het verleden werd het jachtgeweer ook gehanteerd voor andere doeleinden onder andere voor wetenschappelijk onderzoek..

Onze club bestaat nu helaas niet meer na een lange historie van het bestuderen van onze vogels. Ik denk nog regelmatig terug aan onze gevarieerde excursies en aan de gezellige diners en de geestige tafelredes van onze clubleden, die nu helaas grotendeels zijn overleden.

Zo hadden we ook een 'biologisch wonder' in ons midden, ons clublid de heer Hellebrekers. Hij was destijds één van de bekendste oölogen (eierkundigen) in Nederland. Hij was ook de enige in Nederland met een uitzonderlijke vergunning om eieren van alle soorten vogels te verzamelen, ook de meest zeldzame. Dit zou nu in deze tijd ondenkbaar zijn. Ik kan mij nog goed herinneren, dat Hellebrekers, al behoorlijk op leeftijd, altijd met zijn wandelstok de vegetatie opzij duwde op zoek naar eieren. Tijdens één van onze diners merkte een clublid op, dat wij goed moesten beseffen, dat hij de enige man in Nederland was met een eierstok! Tegenwoordig is zijn collectie ondergebracht in Naturalis in Leiden.

Ook het verhaal van de kraanvogelbalts ging erin als koek. Tijdens een excursie naar de kraanvogels ging een clublid met een lange cape om, voorovergebogen, al filmend richting deze grote dansende vogels. Hij zag zelfs kans om met zijn camera tussen de kraanvogels te komen.

Tot grote hilariteit van alle aanwezigen sprong een kraanvogel op zijn kromme hoge rug om hem te treden. Helaas is deze unieke en zeldzame actie niet vereeuwigd en ook zijn hier geen eieren en jongen uit voortgekomen.

Zelf heb ik dit jaar twee voor mij nieuwe soorten gezien, een lang gekoesterde wens is in vervulling gegaan

in de Weerribben: een boomkikker en de grote vuurvlinder op één dag in onze Nederlandse natuurgebieden! Gelukkig is er nog steeds veel te ontdekken, ook in deze tijd....

Kees van der Wal

Vogels gedurende deze periode van het jaar

Sneeuwgorzen bezoeken de kust weer.

Sneeuwgorzen komen uit IJsland, Lapland en andere ijzige streken. Ze zijn dus wel wat gewend. Als wij kleumend over het strand lopen, dartelen zij daar onbekommerd rond op zoek naar iets eetbaars, wat hier blijkbaar een stuk makkelijker te vinden is dan daar waar ze gedurende de zomer verblijven. Als ze opvliegen zie je de sneeuwwitte vlakken op hun vleugels. Gedurende de eerste paar maanden van dit jaar zijn ze bijna altijd in de buurt van Paesens en Moddergat te vinden.

Blauwe kiekendieven blijven.

Kieken kijken. Na een piek van 130 broedparen in 1995 is het aantal broedende Blauwe kiekendieven weer sterk afgenomen. Texel is het kerngebied van deze vogel in Nederland en dan nog wat in de Oostvaardersplassen en Oost-Groningen. Toch maak je in de winter een grotere kans om Blauwe Kiekendief te spotten dan om een van de andere twee soorten kiekendieven te zien. De bruine en de grauwe trekken bijna allemaal naar het zuiden, van de blauwe blijven de meeste in Nederland hangen.

Hoeveel? Een Knobbelzwaan heeft ongeveer 25.000 veren.

De Knobbelzwaan is een van de zwaarste vliegvermogenende vogels. Toch zou je zo'n bakbeest zwaarder inschatten dan de pak-hem-beet tien kilo. Een zwaan bestaat dan ook voor een groot deel uit lucht, dat in luchtzakken tot in zijn botten zit maar ook tussen zijn veren. Het aantal veren is groter dan vrijwel elke andere vogel. Vooral de duizenden veertjes op de lange zwanenhals tikken aan.

Ieder jaar word ergens in maart het eerste Friese kievitsei aangeboden aan de commissaris van de Koning.

In deze tijd van smartphones vraag je je af waarom er in Friesland zo moeilijk wordt gedaan met dat

eerste ei. Waarom meenemen als je er ook een foto van kunt maken met je telefoon? Direct appen naar de burgervader, de commissaris van de Koning, de plaatselijke courant en SBS6, en de Kievit lekker laten zitten.

Hoe past de snavel van een gruttokuiken in een ei?

Een gruttokuiken heeft in het ei nog een kort snaveltje. De groeispruit daarvan komt pas na het uitkomen. Dan groeit zijn snavel als bij een jokkende Pinokkio. De poten zijn flexibeler, dus in verhouding heeft het jong al wel flinke stappers. Die heeft hij ook meteen nodig, want hij moet zijn eigen kostje opscharrelen.

De Lepelaars komen eraan.

De Lepelaar is een vreemd gebekte vogel. Zijn onderen bovensnavel lijken op pollepels. Toch lepelt hij er niet echt zijn voedsel mee op. Hij gebruikt de gevoelige uiteinden vooral om op de tast waterdierpjes te vinden. Bij het foerageren opent hij zijn snavel een stukje en beweegt het uiteinde nee-schuddend en langzaam lopend door het water. Zodra hij een garnaal of stekelbaarsje voelt, klapt zijn snavel even dicht en verdwijnt het hapje naar binnen.

Uit Roots scheurkalender 2017

Onze oprichter van de VWG Wim Verholt

Oude waarnemingen gezocht

Al langere tijd ben ik bezig om de waarnemingen van vogels binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep te verzamelen en te digitaliseren. Onder andere vanuit de oude jaargangen van "De IJsvogel" zet ik de waarnemingen op waarneming.nl waarbij ik zoveel mogelijk informatie probeer te achterhalen. Alles bij elkaar levert dat erg leuke gegevens op, zeker ook omdat er veel mensen zijn die gegevens op deze website zetten en je zodoende waarnemingen tegenkomt waar je anders geen weet van hebt. Wat te denken van de eerste Bastaardarend voor Nederland die werd geschoten op landgoed Schoonheten op 27-10-1891 en welke thans te zien is in de collectie Van Naturalis in Leiden, zie: <https://ijsselstreek.waarneming.nl/waarneming/view/88125459> Tot op heden (december 2017) ziet de soortenlijst in aantallen er als volgt uit:

Lijst volgens waarneming.nl:

304 soorten, excl. ondersoorten en escapes

312 incl. ondersoorten

361 incl. ondersoorten en escapes.

Lijst waarschijnlijk niet geheel compleet, kan wellicht nog aangevuld worden vanuit het archief van de VWG. Dit archief geeft een redelijk beeld over de jaren tachtig van de vorige eeuw maar eerder en later is er niets gepubliceerd, dus zit er een groot gat in de beschikbare informatie.

Uiteindelijk is het de bedoeling om een overzicht te kunnen geven over de periode 1800-2017 van alle waargenomen soorten binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep, aangevuld met een lijst van ondersoorten en exoten.

Om deze lijst zo compleet mogelijk te maken op het gebied van verschillende soorten maar ook om wat te kunnen zeggen over de frequentie waarmee soorten worden gezien, ben ik op zoek naar oude notitieboekjes, verslagen van inventarisaties of andere aantekeningen op het gebied van vogels binnen het werkgebied. Naast informatie zoek ik ook oude foto's/dia's van vogels die gedigitaliseerd kunnen worden en waarmee het verslag opgefleurd kan worden.

Dus duik eens die stoffige zolder op of ruim die oude dozen met boeken en aantekeningen op en geef je verzamelde gegevens een tweede leven. Het is zonde om de schat aan informatie, die er ongetwijfeld is, verloren te laten gaan.

Jeroen Kuipers

Jkuipers01@gmail.com

Informatie vogelwerkgroep "De IJsselstreek"

Vogelwerkgroep "De IJsselstreek" is een actieve vrijwilligersorganisatie, die zich sinds 1967 bezig houdt met de bescherming van vogels in het IJsselgebied tussen Wijhe en Zutphen.

De activiteiten van de werkgroep bestaan onder meer uit cursussen, nestkast onderhoud, inventarisaties en tellingen van soorten en speciale gebiedsinventarisaties.

Maandelijks vindt een ledenbijeenkomst plaats in de Ulebelt, Maatmansweg 3 7425 NC Deventer. (niet in de maanden juli en augustus!). Ook zijn er maandelijks excursies.

Lid worden: De contributie bedraagt € 14 per jaar. Mail het secretariaat vwgijsselstreek@gmail.com

ABN-AMRO bank: rekeningnummer IBAN NL28ABNA0470387297
t.n.v. vogelwerkgroep "De IJsselstreek"

Contactpersonen:

Informatie oeiavaars: H. Hietbrink, 0575-491992

WOP onderzoek en

Publicaties o.a. tellingen E. Veldhoen, estherveldhoen@gmail.com

Kolonievogels P. Schermerhorn, pschermerhorn@concepts.nl

Steenuilwerkgroep: Anne Buytenhek: anne2205@gmail.com

Kwartelkoning en roofvogels: W. Gerritse, 0570-591983

Waarnemingen: J. Kuipers, jkuipers01@gmail.com

Junior Vogelclub 10-14jaar: M. Hoksberg, 06-24129174

Watervogeltelling: E. Somhorst, e.somhorst@hotmail.com

Invulling programma ledenavond: H. Dijkerman, harry-dijkerman@zonnet.nl

Gewonde vogels: St Vogelasiel Noah, Halle, 0314-390027

E. vd Werf, Kampen, 06-22604478

Internetsite: www.wvg-deijsselstreek.nl

Contactadres: vwgijsselstreek@gmail.com

 Facebook: Vogelwerkgroep de IJsselstreek Deventer

<https://www.facebook.com/groups/vwgdeijsselstreek/>

Deze woestijntapuit zat vorige maand een tijdje op het terrein van Schiphol.

Liet zich goed zien en totaal niet schuw. Tot op 1 m voor je voeten!

Foto: Harry Dijkerman

Excursies en activiteiten

3 januari	Ledenavond met quiz. Aanvang 20 uur
13 januari	Watervogeltelling vertrek 10:30 uur
20 januari	Excursie Voorsterklei. Vertrek 8 uur
7 februari	Ledenavond met boerenkoolmovie. Aanvang 18 uur
17 februari	Watervogeltelling vertrek 10.00 uur
17 februari	Excursie Afsluitdijk. Vertrek 8 uur
7 maart	Ledenavond. Lezing verzorgd door Ronald Groenink over het verre oosten van Rusland, Ussuriland en het Amoergebied. Aanvang 20 uur
17 maart	Watervogeltelling vertrek 10.00 uur
24 maart	Excursie Kranenkamp. Vertrek 8 uur
4 april	Ledenavond. Lezing verzorgd door Marcel Strijtveen over Red de rijke weide in Lierderholthuis. Aanvang 20 uur
14 april	Watervogeltelling vertrek 9 uur
14 april	Excursie Soesterberg. Vertrek 7 uur

Watervogeltelling is altijd met de fiets vanaf de spoorbrug in Deventer naar het pontje bij Gorsel.
Aanmelden excursies bij:

Ab Winkelman: 06-54687851; ajw.winkelman@hotmail.com
Ronald Groenink: 06-51095815; ronald.shikra@hetnet.nl
Harry Dijkerman: 06-22379074; harry-dijkerman@zonnet.nl

Bij vervoer per auto wordt de brandstof met de bestuurder verrekend op basis van 0,20 cent per kilometer!
Vertrek excursies bij de voormalige Tropische Landbouwschool, hoek Centuurbaan – Brinkgreverweg.

Belangrijk: Voor alle excursies graag tijdig verplicht opgeven (tot 2 dagen voor excursie) bij bovenstaande personen. Alleen en uitsluitend via e-mail of telefoon!

Vermeld altijd of je beschikt over vervoer, of je wilt rijden en hoeveel personen er mee kunnen of dat je met iemand anders wilt meerijden. Ben je verhinderd meld je dan af via e-mail of telefoon bij een van de excursieleiders! Op de dag van de excursie zelf uitsluitend telefonisch afmelden!